

Кравченко Л.М.,

доктор педагогічних наук,
професор
(Полтавський національний
педагогічний університет
імені В.Г. Короленка)

Білик Н.І.,

доктор педагогічних наук,
професор
(Полтавський обласний
інститут післядипломної
педагогічної освіти
імені М.В. Остроградського)

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ

Згідно із сучасними вимогами менеджерів закладу освіти потрібно швидко реагувати на змінні освітні процеси й перебудову власної діяльності, однак досить часто йому заважають: невпевненість у власних силах, закритість до нового, самомотивація на репродукцію, а не на експеримент, відсутність багатогранності мислення, нездатність переходити від одного способу діяльності до іншого, адекватно оцінювати свої результати, відсутність цілеспрямованості, критичного мислення, прагнення до самопізнання, самоосвіти. Тому сучасний стан освіти є головним чинником, що спонукає менеджерів до розвитку та саморозвитку професійної мобільності в управлінській діяльності та правильного реагування на нововведення в галузі, знаходження себе в нових реаліях життя і взаємовідносно у педагогічному колективі.

Відомо, що менеджер – це особа, яка здійснює управління певним напрямом діяльності на підприємстві, в установі, навчальному закладі тощо. До менеджерів освітньої галузі відносять усіх осіб, які виконують управлінські функції в межах будь-якої педагогічної системи: від міністра освіти до викладача, вчителя, вихователя. Тому актуалізується розуміння професійної мобільності як процесу особистісного саморозвитку менеджера закладу освіти, його переходу на іншу стадію

професійної кар'єри та набуття нової професійної компетентності через власний досвід української діяльності.

Для мобілізації персоналу й забезпечення згуртованої роботи педагогічного колективу сучасний менеджер має вміти: «проводити аналіз, синтезувати, створювати умови для роботи команди, зокрема, керівництва закладу як команди, активізувати цю роботу, самому включатися в роботу команди, слухати, враховувати думки, вести переговори, делегувати повноваження (ставити завдання, вимагати звіт), приймати рішення». Це зумовлює необхідність професійної мобільності як складноорганізованого конструкту в структурі психологічного профілю особистості, яка проявляється в процесі професійної кар'єри і невіддільна від соціокультурного середовища фахової діяльності та взаємодії.

Для аналізу особистих якостей, що мають вирішальне значення для менеджерів освіти, є психологічні, професійні та соціальні якості, що зумовлюють принципову вагу системного підходу до його особистості. Наявними нині є значні розбіжності між позитивним сприйняттям керівника навчального закладу підлеглими, вищим керівництвом та державними органами управління освітою в Україні. Підлеглі покладаються на керівника у вирішенні всіх питань, тому важливішими вважають психологічні якості для створення атмосфери взаємодії, у той час як вище керівництво та органи влади очікують від успішного керівника усього спектру якостей – від професійних до суто психологічних та соціальних. Більш за все мобільність представлена в якостях, яких очікують від керівника органи державної влади. Це може розглядатись як прояв того, що освітній простір в сучасній Україні стрімко змінюється і необхідно швидко адаптуватись та розвиватись для здійснення освітніх функцій на сучасному рівні. Сучасний менеджер навчального закладу – це керівник, що сповідує принципи гуманності, професійності та активної життєвої позиції. Саме останній феномен, разом з потенційною та реальною готовністю до дій із забезпечення освітніх процесів сприятиме повноцінному динамічному розвитку закладу загалом та усіх учасників навчання і виховання зокрема, актуалізуючи мобільність як особистісно-професійну якість його менеджера.

Попередньо сформульовану думку підтверджують обрані методи дослідження: системний аналіз наукової, психолого-педагогічної, навчально-методичної літератури з проблеми

дослідження; узагальнення теоретичних положень, розкритих у науковій і навчально-методичній літературі; узагальнення власного педагогічного досвіду, а також аналіз зразків досвіду підготовки менеджерів у вищій та післядипломній освіті. Доведено, що нова парадигма української освіти передбачає вдосконалення підготовки фахівців у межах вищої школи, становлення їх як професіоналів, котрий не лише глибоко знають свою професію і теорію управління, а й є професійно компетентним. У зв'язку з цим на сучасному етапі існує потреба у висококваліфікованих фахівцях, які добре орієнтуються в освітньому менеджменті, самостійно знаходять та аналізують необхідну інформацію, раціонально використовують отримані знання для успішного вирішення професійних завдань і проблем, вивчають особливості новітніх тенденцій управління в освіті тощо.

Досліджуючи наукові засади професійної мобільності менеджерів, засновуємось на розумінні цієї мобільності як інтегрованої властивості, що передбачає володіння широким науковим світоглядом, системою професійно-педагогічних знань високого рівня, узагальнення та уміннями їх ефективно застосовувати, здатністю порівняно легкого переходу від одного виду діяльності до іншого для виконання будь-яких завдань та швидкого опанування змінами в галузі своєї професії і суміжних професійних сферах, вибудовувати та реалізовувати траєкторію свого подальшого професійного зростання.

Розвиток професійної мобільності менеджерів освіти буде ефективним за умов науково-технологічного забезпечення провідних процесів у закладах середньої й вищої освіти. Першочергово такі категорії, як професійний розвиток, професійне середовище, професійні потреби та інтереси, професійна адаптація, професійні очікування та результати, професійна задоволеність, професійна адаптація свідчать про формування в освіті ціннісних і професійних складників компетентності менеджерів. Важливо також урахувати необхідність стимулювання професійного зацікавлення у зростанні педагогічної й управлінської мобільності кожного менеджера, оперативного представлення в педагогічній пресі досвіду конкурентоздатних фахівців цієї категорії.